

Jannie Sinnema. **Indien u beschikt over een computer, alsmede over een Excel-programma, dan verzoeken wij u vriendelijk de gegevens in Excel in te voeren en dit vervolgens te mailen aan Siep & Jannie Sinnema, mailadres: s.g.sinnema@wxs.nl**

Er wordt namelijk een database gemaakt van de Friese records. Dit wordt vergemakkelijkt, wanneer de waarnemingsgegevens voortaan elektronisch worden aangeleverd.

Voor de Excel-file (opmaakprofiel) kunt u zich wenden tot Siep Sinnema; Deze kan dit in een bestandje naar u toe mailen.

Namens het bestuur van de Vlinderwerkgroep Friesland.
Gerard Bergsma - secretaris.

Bladmijnenexcursie 18 oktober 2003

Net als vorig jaar heeft de stichting Tinea ons gevraagd een bladmijnenexcursie te organiseren in Friesland. De rupsen van een aantal geslachten van de micro-vlinders eten niet aan de buitenkant van het blad, maar eten zich een weg door het bladmoes tussen bovenkant en onderkant van het blad. Deze “mijnen” zijn daarna zichtbaar als een soort tunneltje in het blad. Vaak kun je de uitwerpselen, die in de gang achterblijven, zien zitten en soms ook de rups als die nog in het blad aanwezig is. Omdat elke soort een karakteristiek vraatspoor maakt, kun je de soorten determineren aan de hand van de gevonden bladmijnen. De excursie zal worden gehouden op 18 oktober a.s. in het houtwallengebied bij Oostermeer-Hoogzand en staat onder leiding van Leo Bot. Meer informatie over dit gebied vindt u in het artikel over de inventarisaties in 2003 in het gebied van Oostermeer-Hoogzand op bladzijde 15 van deze Flinterwille. Verzamelpunt is het kerkje van Hoogzand (coördinaten 200-577) aan de westkant van de weg, waar we om 14.00 uur starten. Contactpersoon is Jannie Sinnema, tel. 0516-471222.

Verslag voorjaarsbijeenkomst 2003

De voorjaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland vond plaats op donderdagavond 17 april 2003 in De Fûgelhelling te Ureterp. De bijeenkomst werd voorgezeten door Siep Sinnema. Aanwezig waren 22 leden.

De voorzitter opent de bijeenkomst en heet de leden van harte welkom op deze mooie locatie vlakbij Drachten. Het Natuurmuseum te Leeuwarden wordt momenteel verbouwd en is dus als vergaderlocatie momenteel niet voorhanden.

De eerste boomblauwtjes vliegen alweer. Ook is er een waarneming van een rouwmantel in de provincie doorgegeven. Met de nachtvlinders gaat het ook al

aardig, getuige de 80 vlinders die afgelopen nacht reeds in de vlinderval te Hemrik zaten.

Siep wijst nog eens op het bestaan van de site <http://www.vlindernet.nl>. Tevens vertelt hij iets over de Werkgroep Vlinderfaunistiek (WVF), een project van European Invertebrate Survey (EIS) Nederland. De werkgroep zetelt in het Zoölogisch Museum te Amsterdam. Het bestuur bestaat momenteel uit Jannie Sinnema, Sandrine Ulenberg, Willem Ellis, Hans Huisman, Sjaak Koster, Rob de Vos en Jaap Zwier. De werkgroep bestaat sinds kort en heeft als doel een gegevensbestand (database) op te bouwen van Nederlandse Lepidoptera en dit bestand toegankelijk te maken voor een ieder die daar belangstelling voor heeft voor eigen onderzoek, faunistieke overzichten en andere publicaties. De gegevens worden verzameld in collecties, literatuur en via veldonderzoek, waarbij vele vrijwilligers, vlinderwerkgroepen en organisaties zijn betrokken. Er is een eerste Nieuwsbrief van de werkgroep verschenen (februari 2003, nr.1) met een waarnemingsformulier en een handleiding. Wie een kopie van de Nieuwsbrief en waarnemingsformulier wil ontvangen dient zich even op te geven bij de secretaris (ondergetekende: Gerard Bergsma). De Vlinderwerkgroep Friesland is, zoals reeds eerder gemeld, ook bezig met het inrichten van een vlinderdatabase voor onze provincie. Dit vordert gestaag.

Vorige week heeft het bestuur van de VWG Friesland een gesprek gehad met enkele vertegenwoordigers (Meinte Engelman – senior consultant natuur en Simone Vos – gegevensanalist natuur) van het nieuwe Bureau Monitoring Provincie Fryslân. Ze bezoeken vertegenwoordigers/besturen van alle in Friesland actieve natuurwerkgroepen om een goede indruk te krijgen van wat er zoal is en om in overleg te bezien of en in hoeverre men profijt van elkaar kan hebben op het gebied van monitoring en gegevensuitwisseling. We stellen vast, dat we profijt van elkaar kunnen hebben, alhoewel door ons duidelijk is gemaakt, dat er geen vlinderrecords uit onze database ter beschikking zullen worden gesteld; hoogstens in incidentele gevallen wanneer dat noodzakelijk is en dan nog ter beoordeling van het bestuur van de VWG Friesland.

Siep deelt mee, dat ons Amerikaanse lid, de heer M.J. Andree uit Grand Rapids, in het voorjaar naar Nederland komt en vermoedelijk zal meedoen aan enkele excursies.

Verder deelt de voorzitter mee, dat het binoculair en overige randapparatuur ten behoeve van de VWG Friesland is besteld en dat de rekening hiervoor zal worden betaald door de Vlinderstichting als tegenprestatie voor de totstandkoming van de Friese dagvlinderatlas.

De secretaris meldt de afwezigheid van Jurjen van der Kooi en van Abel en Francisca Jagersma. Tevens is er een nieuw lid, Judith Bouma uit Fochtelloo, die momenteel ook aanwezig is. Wij heten haar van harte welkom. Zij gaat de monitoringstaak van Grietje de Lange in het Fochtellooërveen overnemen. Grietje gaat namelijk verhuizen naar het zuidwesten van Nederland. Ze blijft gelukkig wel lid van de VWG Friesland. Gegadigden kunnen weer een nieuwe ledenlijst bij de

secretaris ophalen. Verder zijn er een aantal ingekomen stukken, zoals Franje nr.11 (het blad van de secties “Snellen” en “Ter Haar” van de Nederlandse Entomologische Vereniging), de eerste Nieuwsbrief van de Werkgroep Vlinderfaunistiek (WVF), het verslag Dagvlindermonitoring 2002 van de KNNV Dagvlinderwerkgroep Zuid-Kennemerland, de Nieuwsbrief nr.1 (april 2003) van de VWG Drenthe, Milieunieuws nr.1 (maart 2003) van de Friese Milieu Federatie (FMF), een Nieuwsbrief van de Vlinder- en Libellenwerkgroep Stad en Ommelaand (Groningen), het organisatieschema 2003 van de Fryske Feriening foar Fjildbiology (FFF).

Luut de Zee, onze penningmeester, presenteert vervolgens het financieel overzicht van de VWG Friesland. Het ziet er gezond uit. Een batig saldo van EUR 640,69 per 31 december 2002. Helaas is er nog een bedrag van EUR 108,00 aan contributie over 2002 niet voldaan.

Bij het punt *Ervaringen, mededelingen/eigen inbreng door leden* is er weinig respons. Slechts Gerrit Tuinstra geeft aan, dat de eerste Nachtpauwoog, Atalanta, Distelvlinder en het Bont zandoogje zijn waargenomen. Hierna wordt met behulp van een beamer aan de aanwezige leden inzichtelijk gemaakt welke mogelijkheden de nieuwe binoculair in combinatie met een camera levert. Bijvoorbeeld micro-opnamen van delen van micro-vlinders of van genitaalpreparaten. De binoculair kan ook worden aangesloten op de computer zodat het beeld op de monitor uitgebreid door meerdere personen kan worden bekeken. Een grote technologische vooruitgang voor de VWG Friesland.

Henk Hunneman geeft daarna een presentatie over het Veenhooibeestje en andere vlinders van het Fochteloöerveen. In het eerste deel van zijn betoog “*Houdt het Veenhooibeestje 't hoofd boven water*” vertelt Henk over hoogveendagvlinders, de media-aandacht en de monitoringsactiviteiten van het werkgroepje wat zich met het Veenhooibeestje in het Fochteloöerveen bezighoudt. Het Veenhooibeestje is een sterk bedreigde dagvlinder in Nederland. Henk gaat in op de biologie en de ecologie van deze soort en stipt de aspecten levenscyclus, vliegtijd, trekgedrag, overwintering, leefgebied, waard- en nectarplant aan. Tevens laat hij de volgende onderwerpen de revue passeren: de dramatische achteruitgang van (populaties van) het Veenhooibeestje, knelpunten van leefgebieden, probleemformulering hoogveen, verspreiding van deze soort binnen het Fochterlooërveen, (micro)habitat en gedrag van het Veenhooibeestje, ecologische eisen, de ontwikkeling van het Fochteloöerveen (o.a. waterhuishouding), kansen en bedreigingen alsmede monitoring van het Veenhooibeestje. In het tweede deel gaat het over waarnemingen van nachtvlinders in het Fochteloöerveen, zoals die van de Heideringelrups (*Malacosoma castrensis*), de Kleine hageheld (*Lasiocampa trifolii*), het Eikenblad (*Gastropacha quercifolia*), de Walstrospanner (*Costaconvexa polygrammata*), *Polymixis gemmea* (geen Nederlandse naam), de Wollegras-uil (*Celaena haworthii*).

Na de pauze laat Siep Sinnema een prachtige film zien over een vakantiereis naar Costa Rica, waarin sublieme opnamen van diverse vlindersoorten zijn verwerkt.

De rondvraag levert verder niets op, zodat de voorzitter de avond kan afsluiten en de Fûgelhelling (met name Hilco Meijer) bedankt voor de verleende gastvrijheid en de koffie.

Overzicht van bijzondere waarnemingen in Friesland in 2003. Siep Sinnema

De record-zomer van 2003 heeft er uiteraard ook voor gezorgd dat we op vlindergebied behoorlijk verwend werden met bijzondere en zeldzame soorten. In diverse artikelen in deze Flinterwille worden bijzonderheden genoemd over de waargenomen soorten.

Het leek me wel aardig om in dit artikel een overzicht te geven van de bijzonderheden van dit seizoen.

De Gehakkelde Aurelia (*Polygonia c-album*) werd in de tweede helft van maart gezien in Burgum, Damwoude, Appelscha, Ureterp, Fochteloo en Gorredijk. Vanaf juni tot eind september werd deze soort overal in de provincie waargenomen.

De eerste melding van de Distelvlinder (*Vanessa cardui*) kreeg ik dit jaar op 28 maart uit Fochteloo. In juni vlogen er veel Distelvlinders en werden eveneens veel rupsen waargenomen. Geen wonder dat vanaf augustus de Distelvlinder overal in grote aantallen werd waargenomen. Van de trekvlinders had ook de Atalanta (*Vanessa atalanta*) een heel goed jaar; de eerste melding was van 25 maart te Fochteloo.

Bijzonder was de melding van een Rouwmantel (*Nymphalis antiopa*) van de Lippenhuister Heide op 15 april; het is naar mijn weten de enige waarneming van deze soort in Friesland in 2003.

Verder is het vermelden waard van een waarneming van de Grote Vos (*Nymphalis polychloros*) op Terschelling.

De Koninginnepage (*Papilio machaon*) werd in Nederland regelmatig waargenomen en ook uit Friesland zijn een aantal meldingen bekend: 19 juli in Gorredijk, 21 juli in Eernewoude en Nijeberkoop en op 24 augustus werden in het Fochteloöerveen 3 rupsen gevonden.

De Zilveren Maan (*Clossiane selene*) wordt gelukkig elk jaar in Friesland waargenomen, maar dat je een Zilveren Maan in de tuin ziet vliegen lijkt me een unieke ervaring. Het overkwam Arnold Slagter op 14 juli in Damwoude.